

Inserati se sprejemajo in veljajo trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravilništvo administracija) in ekspedicijska na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. —
za pol leta . . . 5 " —
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Kupčijska in obrtnijska zbornica kranjska — razpuščena!

Skoro ne bo že ničesar na svetu, kar bi mi Slovenci ne doživeli — izvzemši vse, kar bi nas veselilo. Vsake sorte poskušnje se delajo z nami, menda se zdimo tistim, kateri so se nam postavili za zdravnike, take boleznih navzeti, ki se dá edino po mrzli poti pregnati, kajti ploha za ploho ledene vode se nam spušča na glave; komaj pridemo po prvi omamljeni zopet malo k sebi, huš! se vdere drug curk na nas.

Po vsem tem smo že zelo vtrjeni in neobčutljivi postali, razpuščanja korporacij, ki sestavljajo se iz naroda — to so namreč one mrzle plohe — nas nikakor več ne omamljajo in tudi nikomur ne koristijo, niti škodujejo, razen da se volilcem pota delajo. Doživeli smo že razpuščanje po večini narodnega kranjskega deželnega zbora, potem razpuščanje mestnega odbora ljubljanskega, ko je bil po večini naroden, in zdaj se nam je zopet razpustila kupčijska zbornica, tudi po večini narodna.

Da se je to zadnje zgodilo, temu gotovo ni bil povod potreba, dopolniti po umrlih in odstopivših udih izpraznjene prostore; za to ni bilo treba razpuščati zbornice, po dopolnilnih volitvah, ktere bi bile morale biti že pred dvema letoma, bi se bilo to na mnogo lažji način zgoditi moglo. Ker se pa, dasiravno je v zbornici zdaj že sedela komaj polovica sprva voljenih udov, vladi ni nič mudilo dopolniti jo po novih volitvah, moramo vzrok tega ne-

nadnega razpuščanja iskati drugod, namreč v politiki ministerske stranke, in tu ga najdemo, če bi tudi dunajski ustavovorni listi nam tje s prstom ne kazali.

Očividno je že davno, da si vlada, t. j. ministerstvo prizadeva v vse zbere in korporacije, ki so količkaj političnega pomena (in kateri zbor pač dandanes ni?) spraviti večino privržencev svojih; to se dá naglo le doseči, ako se zbori in enake korporacije čisto z novega volijo in vlada na vso moč pospešuje prizadevanje svoje stranke pri volitvah, vreči nasprotnike. To namerava vlada gotovo tudi zdaj.

Naša kupčijska zbornica je gotovo važen politični faktor in to že zaradi tega, ker voli dva poslanca v deželni zbor. V tem bi pa vlada svoji stranki (našim nemškutarjem) na vso moč rada pomagala do večine, zato skuša in skuša, saj jo skušnje nič ne stanejo. Deželni zbor razpustiti nima pravega vzroka, tudi se več ne splača, ker prihodnje leto že izteče čas šestih let in morajo že tako biti nove volitve. Po vzgodnem vspehu zadnjih volitev za državni zbor je pa vlada dobila nekak pogum in jela tako-le rajtati: 35 poslancev je, večina znaša 18; Da je pa večina zmiraj gotova, treba vsaj 19 ali 20 ustavovernežev v zboru; 10 iz velikega posestva je zmiraj gotovih, za zdaj tudi 2 ljubljanskega in 1 kočevskega mesta, skup: 13. V Idriji je tudi toliko kakor gotov 1 poslanec, v Trziču gre le za par glasov, za malo več v Novomestu; volitve za državni zbor so tu pokazale, da ustavoverci pri meščanih zmagati morejo, toraj dobimo zopet 2 poslanca, z idrijskim vred 3, jih je 16. V Kranji ni veliko

upanja, pa bi vendar vtegnilo iti; še manj ga je v Postojni; vlada bi morala o sreči govoriti, če bi tu narodnjaka vrgla. Po kmetijskih občinah ni nikakor žetve za ustavoverce; pač! V kočevsko-ribniškem okraju, kjer gre vselej za 1 ali 2 glasa, bi vtegnila vlada zmagati, ako se vse žile napno; dobi zopet 1. poslanca, jih je vseh skup 17. Več pridobiti jih, ne gre, naj se dela, kar hoče, ako — zdaj pride glavna stvar — ako voli kupčijska zbornica narodno. In narodno bo volila, dokler bo narodna, treba toraj jo predruščiti.

Kakor smo že omenili, je vladni stranki zdaj kranjska kupčijska zbornica, kakor Nemec pravi „der Angelpunkt,“ ali latinski „conditio, sine qua non,“ ali po domače, „krajcar, brez kterega ni goldinarja.“ Kar je ustavoverska stranka, večidel vsled nenavadnega pritiskanja vlade in našega domačega prepira, pri volitvah za državni zbor v naši deželi zmagala, ji je greben zrastel; prej je bila zadovoljna s stolom, zdaj leze na mizo. Zato pa tudi misli, da se z enim mahom dá narodna kupčijska zbornica spremeniti v vsaj po večini — ustavoverno (pri nas prav za prav nemčursko, ker pravih ustavovercev nimamo); zato je bila razpuščena.

Mi pa mislimo, da so se tisti, ki so vladi to razpuščanje nasvetovali, zelo zelo zmotili. Naj nikar ne pozabijo, da je pri zadnjih volitvah za to zbornico l. 1869 narodna stranka z majhnim trudom zmagala s tako eminentno večino (imela je namreč čez tri četrtine vseh oddanih glasov), da bi se ta večina v petih letih ne bila mogla spremeniti v manjšino, če bi bilo nemškutarstvo še tako napredovalo, kar pa nikakor ni.

Podlistek.

Zadnja večerja od Leonarda da Vinci.

(Po V. Apoloniju posl. J. Gombarov.)

(Konec.)

VI.

Na vojvodovem dvoru je bilo danes vse živo; vse polno je bilo danes gostov od blizo in daleč.

Proti poldnevu so se vsi napotili v samostansko obednico. Zbralo se je bilo duhovnikov, plemstva, zbor meščanov in na stotine umetnikov in učencev prostih ved. Velika tihota je nastala, ko vstopi mojster, ki je mirno in trdno stopal skoz vrste radovednih gledalcev, ter obstal pri oknu, kjer se je pobešenih oči naslonil na steber.

„Vojvoda že gre“, zasliši se po dvorani, in Ludovik je prišel v bliščeči vojvodski obleki

s trumo dvornikov. Teofilu na vojvodovi strani se je na zadovoljnem obrazu brala zavest gotove zmage.

„Ne puščajte nas dalje čakati“, nagovori vojvoda Leonarda, „vsi želimo videti, kako ste dovršili svojo nalogo: sliko zadnje večerje. Odgrnite zagrinjalo, da vidimo podobo in da tukaj zbrano društvo umetnikov izreče svoje veljavne sodbe.“

Tiho in ponižno se je mojster priklonil Ludoviku, nezmožen le besedo spregovoriti, in tako pripognjen je ostal, kakor bi pričakoval smrtne obsodbe.

Vojvoda dá znamenje, naj odgrnejo zagrinjalo — v tem trenutku ostrmi vsa zbrana množica. Z enoglasnim začudenjem so v posameznih navdušenih besedah dajali mojstru zaslužno hvalo.

Mojster ni znal, kaj to pomeni; vprašaje vzdigne težko glavo ter se ozre na podobo. A kar je videl, jemalo mu je pogled, mamilo duh, otrpnilo jezik in kri mu je zastajala v žilah. Je li videl prav? — Ni to slepivna sanja, ki mu le lažnjive podobe kaže? — Še enkrat je

pogledal — napel je svoje oči in ko se je prepričal, da bedi, da dobro vidi, tedaj se mu vdere iz oči potok solz, priče ginjenega srca, jezika vez se mu razveže, novo življenje prešine vse ude, hiti skozi okoli stoječe k podobi, kjer na kolena pade, svoje roke proti podobi stegne ter veselo na glas zakliče: „O Andrea, Andrea!“

Podoba je bila namreč dovršena — popolnoma dovršena, tudi obraz Gospodov ravno tak, kakoršnega je gledal v svoji prikazni!

„Mojster Leonardo da Vinci!“ pretrgal je z mogočnim glasom vojvoda klice začudenja in pohvale, „pred tem delom mora omolkniti vsaka kritika; vašega umetniškega duha čin bo najlepše oznanjal vašo pohvalo, zato vpricho vaše podobe moja pohvala ne more nič pridjati vaši slavi. Toda v znamenje moje prijaznosti vzemite tukaj-le to zlato verižico! — Ni li res, Teofilo, mojster jo je zaslužil?“ — A Teofila ni bilo več med vojvodovim spremstvom. Med občudovanjem in strmenjem se je naglo zmuznil iz obednice, da se nikoli ni več prikazal, kajti vedel je, da zanj ne bo več tu obstanka, ker je tako osramoten.

Zdaj so razpisane nove volitve. Naša misel je ta, da nemškutarski stranki vsi taki manevri ne bodo nič pomagali, ker je ravno trgovski in obrtnijski stan najbolj samostojen, neodvisen od vladnih in nemčurskih organov. Vkljub temu pa treba nam pozornim biti. Vsak naj si prizadeva delati na to, da bodo voljeni tisti možje, ktrere bo priporočala narodna stranka in ktere bomo tudi mi ob svojem času naznanili. Ker se imajo pa volitve naglo vršiti, naj bodo naši prijatelji noč in dan pripravljeni za boj, kajti pomisliti je — in to jim kričimo na uho:

Če postane kranjska kupčijska in obrtnijska zbornica po večini nemškutarska, potem je tudi narodni značaj kranjskega deželnega zbora v nevarnosti.

Zato še enkrat: Pozor, narodnjaki!

Politični pregled.

V Ljubljani 9. novembra.

Avstrijske dežele.

Ministerstvo čedalje bolj izgublja zaupanje ustavoverne stranke. To se je zopet pokazalo v državnem zboru 7. t. m. pri glasovanju o predlogu Foreggerjevem, ki hoče frajnavrarske beznice postavno vpeljati tudi v Cizlajtaniji. Vlada je bila zoper ta predlog, večina njenih privržencev iz levega središča pa je glasovala zanj. Ni tedaj čuda, da po časnikih zopet nekaj šumi o ministerski krizi, mladočeskim „Narodnim Listom“ se celo poroča, da pride kmalo na krmilo konservativno ministerstvo. Pa to za zdaj še ni verjetno, ker liberalci jo morajo še bolj zaorati, preden se bodo nekterim ljudem oči odprle. — „Vaterland“ izve, da je nadvojvoda Viljem preteklo poletje „incognito“ potoval po Bosni. Zopet en dokaz več, da se tam doli nekaj kuha.

Na **Českem** hoče ministerstvo spremeniti volilni okraj Prahatic-Winterberg. Po tej spremembi bi Nemci vsaj v enem volilnem okraju imeli ogromno večino. Poslanci državno-pravne stranke hočejo pri tej priliki, ko dotični predlog pride pred državni zbor, v pretres vzeti celo volilno reformo, ki hudo krati pravice kmečkih volilcev.

Vnanje države.

Na **Pruskem** se ponavljajo za katoličane časi, kakoršni so bili pod Neronom

in njegovimi krutimi nasledniki. 1. novembra so v Trieru med sv. mašo pridrli žandarji in policaji v cerkev sv. Lovrenca, da bi prijeli in zaprli kaplana Schneidersa, ki je proti vladini volji tam službo božjo opravljal. Ker je ljudstvo žandarjem hotelo zapreti pot do oltarja, začeli so s sabljami mahati okoli sebe in so ranili nekega otroka, ki se je bil prve klopi oklenil. Ljudstvo je jokalo, kričalo in se gnjetlo tako, da je podrlo in strlo čisto novo iz črnega mrmeljna prekrasno izdelano 1000 tolarjev vredno obhajilnico (Communionsbank). Postava sicer tudi na Pruskem prepoveduje skruniti svetišča in motiti službo božjo, a ravno tisti, ki bi morali čuti nad zvestim izvrševanjem postave, jo tako silovito prelomljujejo! Liberalni listi skušajo zagovarjati to skrunjenje hiše božje, pa ena sama reč, pravi „Politik“, vse zagovarjanje spodbije. Vsakdo se še spominja, kak hrup so bili liberalni časniki po celej Evropi zagnali, ko so bili nekterim rumunskim Judom poškodovali hišno orodje v žganjarnicah. Radi bi videli krik teh listov, če bi bili policaji napadli kje kako protestantsko srenjo ter podrli obhajilno mizo, ali pa če bi bili celó kje napadli kako judovsko shodnico in pobožnost zbranih motili! — Brezozirnost pruske gosposke do katoličanov se je pa pokazala tudi pri neki drugi priliki. Te dni so namreč v Vratislavu poskušali, kako bi bilo s sožiganjem mrličev. V ta namen so sožgali neko katoliško v bolnišnici umrlo ženo, ki se je tri ure smodila in pekla, preden je truplo začelo goreti, ki pa tudi ni čisto pogorelo. Ta reč je zbudila silno nevoljo, ne samo med katoličani, ampak tudi med vsimi poštenimi protestanti. Kakošen hrup bi bili pa zagnali Judje, če bi bili žgali kakega Juda; saj še ne pusté, da bi po bolnišnicah rezali trupla umrlih Judov, katoličani pa naj voljno trpé, da se z njihovimi mrličji, ki so morda malo ur pred smrtjo zavžili Telo Gospodovo, počenja kar koli hoče?

Karlisti oblegajo trdnjavo Irun. Telefonična poročila pravijo, da mečejo v mesto bombe s petrolejem in da mesto na nekterih krajih je začelo že goreti, pa so ogenj kmalo zadušili. Republikancem je 6. t. m. general Loma prišel na pomoč ter hoče Karliste potisniti čez francosko mejo, kjer je general Pourcet dobil povelje varovati francosko zemljo. V Irunu mislijo, da bodo Karlisti

obleganje popustili. — Madridska vlada je k Karlu VII. poslala 3 poslance s predlogom, da bi se vjeti vojaki obeh strank poslali na kubanski otok proti tamošnjim upornikom. Karl v principu ni bil zoper to, zahteval pa je, da se nazaj dajo vsi že prej za zamenjo odločeni Karlisti, in 2., da se Karlisti le tedaj smejo poslati v Kubo, če sami to žele, ker tudi njemu (Karlu) služijo le prostovoljno.

Izvirni dopisi.

Iz Trebnja, 7. nov. (Marsikaj).

Vseh svetnikov večer — koliko britkih zdihljev slišiš, koliko gorkih solzic vidiš teči! Večerne ure — kako mirno in resnobno je vse! V resnici neprilčno za žalujoče srce, ako ga moti posvetni šum. Vsakemu vernemu srcu sveti in prežalostne spomine obudujoči večer, kako si bil pri nas oskrunjen! Kričanje, preklinjanje, pretepanje, da je bilo groza! In tega niso storili kmečki fantje, ampak ljudje v gosposkih, plemenitih suknhah, ki našemu ljudstvu tako radi očitajo surovost in divjost. Splošno nevoljo je obudilo to prav fantalinsko, omikanega človeka nevedno obnašanje. —

28. okt. po noči poklicali so 24 let staro deklo, da bi šla sosedovo ravno umrlo deklo preobleč. Pogled mrtve je deklo tako prevzel, da od tiste noči nori.

30. okt. je padel 73leten krovček tako nesrečno s slemena, da je drugo jutro umrl. —

Veliko škodo delajo že vse leto volkovi po naših krajih, Pravijo, da jih je 9, ki so kaj drzoviti v svojem ropanji. 3. nov. napravili so na poziv novomeškega okrajnega glavarstva véliki lov. Res so velikanskega volka izpravili iz brloga, ki pa je srečno popihal v kljub mnogim lovcem in gonjačem in tisto noč po čatežki fari klal pse in ovce. Kaj bo čez zimo, ako se ta požrešna žival ne konča! —

Letina je razen krompirja sploh dobra. Vina je po njih vinogradih več, po njih manj kakor lansko leto. Cena je 5 do 8 gl. avstr. vedro; kapljica je dobra in močna.

Iz Dunaja, 5. novbr. (Nepozabljivemu profesorju svojemu.) Neizmerno smo se prestrašili zvedši po brzojavu, da spoštovani g. dr. Vončina umira, britko žalost nam je zasadila v srce druga novica, da mu je že ugasnila luč življenja. Vem, da bodo enaka grenka čutila navdala srca vseh

„Tukaj je, ondi-le!“ slišalo se je od vseh strani in kazali so na Judeža.

Gromovit smeh se je razlegal in glasno veselje se razodevalo v dvorani, ker vsi so privoščili ošabnemu Teofilu to ponižanje.

„To je izdajalec našega mojstra“, pravi vojvoda samostanskemu prijoru. „Zato ste vi menda tudi mojega mnenja, da se podoba ne sme spreminjati?“ Pobit je prijor pobesil oči ter z nježnim glasom na pol glasno rekel: „Oprostite me, milostljivi vojvoda, odgovora — če je vaša volja, naj pa tako ostane — vendar — —“

Ta „vendar“ je Leonardu globoko srce ranil, oči so se mu odprle in spoznal je svojo krivico do njega, kajti s Teofilom je naslikal tudi podobo brata prijora, ki mu je bil jako enak. Razun tega pa je bratovo srce pobožnega prijora ranil in postavil v sredi svetišča oltar strasti.

„Odpustite mi, gospod!“ pravi Leonardo. „Moja kratkovidnost, ne, slepota moja je kriva, da sem vas —“

„Kar mene zadeva“, odgovarja prijor, „ne bodite v skrbeh. Mene nikakor ne žali, da je

podoba Judeževa meni podobna, kajti mnogokrat sem že s svojimi grehi Gospoda Boga izdal; naj mi bo ta podoba od zdaj opominj k pokori. A to me žalosti, da je moj brat tako očitno na ogled postavljen in rad bi videl, ko bi to bilo inače —“

„Ne“, reče naglo vojvoda. „Jaz hočem, da vse tako ostane. Vaš brat si je pa tega sam kriv.“

To izgovorivši odšel je Ludovik z Leonardom. Potem še le so začeli umetniki in drugi gostje posamezne dele na sliki ogledovati. Vse so našli izvrstno, vse jih je navdajalo z občudovanjem in zmerom večja hvala se je pela Leonardu.

Ves Milan je bil po koncu; cele trume so vrele proti samostanu. Vsak je hotel videti Kristusa, Judeža, in mojstra Leonarda.

VII.

Leonardo celi dan ni imel miru: vsak ga je hotel obiskati in počastiti, zato je komaj čakal večera, da bi se oddahnil. In takrat v tihi sobi je pustil svojemu srcu govoriti najsrčnejšo hvalo in zahvalo Bogu in pokojnemu

mojstru Andreju. Svojo molitev je končal z besedami: „Tvoje pomoči se hočem vrednega skazati s tem, da bom do zadnjega izdihljeja tvoje nauke spolnoval.“

Rahli spanec je premagal trudnega Leonarda. V zlatih sanjah pa je stopil pred-nj duh pokojnega mojstra, resen in veličasten, kakor ob smrtni uri, ko je bil z zadnjimi močmi razčesnil podobo Madonino.

„Leonardo!“ nagovori ga s povzdignjenim prstom žugajoč. „Je že tvoje srce prazno strasti? — Ljubite svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas sovražijo in mrlite za nje, kateri vas preganjajo in obrekujejo. Tako se glasi zapoved tistega, kterege bi bil moral slikati, pa ga nisi mogel; zakaj preselil se je bil strup strasti iz tvojega srca na tvoje delo, ter na njem harmonijo, najlepši kinč vsakega umotvora tako skalil, da je zloglasje na podobi tvojo dušo žalilo in jo nesposobno storilo naslikati neskončnega svetost. Meni je bilo dovoljeno, tebi dano obljubo izpolniti; smel sem ti v največi sili pomagati in naslikati Sina božjega, kakor sem ga gledal v nedosegljivi bleščobi na desnici Boga Očeta: pa obstanka

ljubečih ga učencev njegovih in drugih vdanih prijateljev raztresenih ne le po Kranjski in sploh po Slovenskem, marveč živečih tudi po drugih deželah. Ne bomo sicer vsi mogli biti nazoči med žalujočim spremstvom, da bi mu dolžno čast kazali na zadnji poti, na poti do groba, pa spremljale ga bodo goreče naše molitve. Da se ga bomo bolje spominjali, naj njegovo podobo, kakor meni plava pred očmi, v kratkih potezah naslikam, naj nam ona ljubljenelega gosp. profesorja še enkrat pred oči postavi, naj nam zopet vzbudi, oživi in vtrdi tiste misli, sklepe in tisto močnatost, ktere nam je on živeč z djanjem in krepko besedo vcepiti skušal.

Že kot bogoslovec se je posvetil z vso dušo duhovskemu stanu polovičarstvo mu je bila gnjusoba, popolen mož, popolen duhoven je hotel biti. Stanovitna pridnost mu je pridobila čisto nraavnost in dobro znanje. Ko bogoslovec je že l. 1848 pisal jedrnate članke; znana je obravnava o celibatu v dr. Pogučarjevi „theol Zeitschrift“ tako čvrsto razsnovana, da je nekdo djal, to je delo „dovršenelega profesorja,“ ne pa učenca. Po dokončanih semeniških študijah so ga poslali v viši vstav pri sv. Avguštinu na Dunaj. Mladi duhoven, ves gorak za svoj poklic, ni le vestno izpolnjeval vseh dolžnosti, še radovoljno je veliko več storil, posebno se je posvetil vzvišenemu poslu spovedniškemu, da bi tam nevedne podučeval, žalostne tolažil in skesane nazaj k Bogu vodil. Še sedaj se ga nekdanji spovedovanci njegovi s hvaležnostjo spominjajo, priča temu obile solze, ktere je nekdo prelival zvedši njegovo smrt. Posebno je bil tudi radodaren. Včasih se mu je radodarnost grdo plačala; naj po njegovi smrti en zglede povem. Na Dunaju je velika revščina, pa tudi kačja prekanjenost dobiti si potrebne podpore; posebno na duhovne se preži; sv. zakramente, pa še spovednico spriidenost v to zlorabi. Tudi umrli dobrosrčni g. profesor je nanjo naletel. Necega dne da milo ga proseči ženski nekoliko denarja. Obdarovano še tisti dan zasačijo pri tatvini. Dobe pri nji tudi dva goldinarja; vprašana, kje jih je dobila, odgovori v satanski hudobiji: „No, kje; mlad duhoven mi jih je dal.“ „Zakaj?“ „I, warum geben denn junge Leute Frauenzimern Geld?“ To povedbo, ker ima več, kakor samo osební pomen, naj svet zve, od kake zlobnosti marsikaka obrekovanjá duhovnov pridejo. Sploh

temu delu ne morem obljubiti. Zapomni si: dela, ki strastim služijo, ne morejo doseči neumrjočnosti! V tem je tudi vzrok, da se mora tvoje delo obsoditi: Tvoja zadnja večerja bo konec vzela. Ne straši se tega, ampak prenašaj srčno to kazen neba, zakaj to je mila kazen za te, ker bo to delo itak vekovito slavo pridobilo tvojemu imenu. Čeravno bo podoba hitro bledela in ginila, vendar bodo potomci še te blede ostanke občudovali; umetniki bodo se v poznih letih skušali podobo v prvotni krasoti popraviti, a naj se jim tudi vse posreči, Gospoda ljubezní ne bo nobenega umrjočega mojstra čopič mogel ponoviti in zavoljo tega bodo še bolj tebe in tvojo umetnost občudovali.“

„Jaz nočem te slave s teboj deliti, in nikoli me ne smeš imenovati pomočnika; le v svojem srcu ohrani to, da bo te moja pomoč k hvaležnosti, ne pa k napuhu spodbujala. Če te je volja, naznani v pismu to svojim potomcem, da bodo po tvoji smrti izvedeli, kako si le s pomočjo od zgoraj to delo dovršil.“

„Obvaruj te Bog, sin! Zgoraj se vidiva zopet, na zemlji ne boš več moje pomoči po-

je njegova značajnost, stanovitnost in dosledna pridnost za zmiraj kaj lepo spričevana v zapisniku našega vstava, kjer se bere o njem: „Er ist von einem edlen Charakter und glühendem Eifer für Gottes Sache. Vončina ist ein ausgezeichnete Priester, sittlich und würdevoll, zelus donus Dei in all seinem Thun und Handeln.“

Tako goreče utrjen pride 1. marca. l. 1853 za profesorja v ljubljansko semenišče. Ne bom popisoval njegovega delovanja, truda, žrtvovanja, potrpežljive stanovitnosti v prid delavskih pomočnikov, sploh njegovih zaslug za Ljubljano, za kar mu je hvaležno mesto čast mestjansko podelilo, — naj to drugi store, kterim so razmere bolj znane, meni le pred očmi plava njegova podoba v šolski sobi.

Zmiraj smo se veselili njegove ure. Komaj smo čakali, da je odprl povzél besedo in nam jel slikati zgodovino crkveno: s krepko besedo nam je kazal boje cerkvene zoper ljute sovraze, zoper nehvaležne, odpadle sine; slikal nam je z živimi barvami velikanske značaje cerkvenih učencov, cerkvenih braniteljev, razjasnoval v jedrnati učenosti pomembo rimske skale, rimskih papežev, njihovo čudapolno delovanje, modre ukaze, čudovito doslednost, njihove zasluge za omiko, za vednost in naobraženost; narisal nam zvijače cerkvenih nasprotnikov, njihove silovitosti, in krivičnosti. Kako žalostna je njegova beseda, ko je pripovedoval o nevredni sužnjosti, v kateri je bila kat cerkev več časa pod raznimi vladarji in posebej v Avstriji; kako ga je peklo, razodevaje gnjusobo vleglo se v cerkev; malomarnost, ktorej so zapadli tudi škofje, odrejeni v semeniščih odtrganih od središča od, očetovskega srca, da so pozabivši na svojo sveto službo bili bolj vladarjiko papežei. Toda veselja mu je oko zabliskalo, kadar nam je govoril o novem vzbujenju cerkve v zadnjih letih, o pogumnih škofih branečih prostost neveste Kristusove. Enako učeno in mikavno nam je razkladal cerkveno pravo. Dal je cesarju, kar je cesarjevega, a Bogu, kar je božjega. Ni bil mož vklanjajoč se maliku moderne pravne države; cerkvene pravice je dobro spoznal, teh se je hotel držati, slabotno in sramotno odjenjati, tega ni poznal. Kar gre po božji volji cerkvi, se ne sme prodati, naj velja kar hoče. Načel se moramo držati, a ne koščeka zemlje ne izdati. Bodimo celi možje, ne pa polovičarji.

Tako nas je budil, v nemal nam ljubezen treboval; žalost, ki jo čutiš v svojem srcu, da si čistim barvam rajskih idej bil primešal umazanih strasti, bode te čistila in obvarovala novih zmotnjav. Bog te obvari!“

Rad bi še Leonardo ljubeznívo prikazen drazege mojstra zadrževal, pa Andrea je zginil.

* * *

V dominikanskem samostanu Santa Maria delle Grazie v Milanu se še dandanes vidi Leonardova zadnja večerja. Sicer je prvotne podobe le malo ostankov, tudi glava Kristusova je čisto izginila; čas je barvam živahnost vzela in nesposobne roke so še na teh pičlih ostankih veliko pokvarile, vendar na teh dragocennih ostankih še vedno lahko prvotno krasoto podobe opazimo.

Mnogo umetnikov je že stalo pred temi ostanki in jih občudovali, in mnogo jih je skušalo s kopijami delo Florentinca Leonarda da Vinci pomnožiti. Raphael Morghen, rojak Leonardov, naredil je najboljši bakrorez te podobe. Ta bakrorez je sam na sebi mojstersko delo.

do cerkve, ljubezen do cerkvenega glavarja, zbujeval je v nas duha železnega značaja, kteri je še posebno za duhovna sedanji čas tako potreben. Na pol resno, na pol šaljivo je včasih prašal, če še kaj med svet škilimo, smo morda z eno nogo še zunaj semenišča? pa je z živim naglasom dodal: ako to, prosim vas odstopite, sedaj je še čaš, bolje malo duhovnov, a delavnih popolnih duhovnov, kakor pa veliko, toda slabih. Zato se nam je priljubil, da je bila ločitev zadnje leto kaj težka. Kako globoko so nam segale zadnje njegove besede, s kterim nam je še budil duhovskega duha; kakor bi se bil ljubi oče od nas poslavljaj, tako se nam je dozdevalo, vsem so nam stale solze v očeh, a v srcu smo vnovič ponavljali trdni sklep, delati in živeti po izvrstnih naukih svojega ljubljenelega učenika.

V tem duhu je mož delal 21 let; koliko dobrih unetih duhovnov je iz njegove šole stopilo med slovensko ljudstvo, da zopet tam v duhu njegovem delajo, delajo za čast božjo, za blagor slovenskega ljudstva, delajo kot pogumni, popolni možje, in če jim morda v človeški slabosti pogum in delavnost pričneta pešati, če se morda utrudijo videči pri obilem delu malo sadu, ali jih ne bo zopet okrepil in osrčil spomin na nepozabljivega učenika in na njegov nauk? Kolikrat je djal, da dejanje se ne sme tolikanj soditi po vnanjem vspehu, ampak bolj po notranjem namenu, slednji ima zmiraj svojo veljavo, a prvega utegnejo razni pripetljeji zaprečiti.

Zato naj se v črno obleče cela Ljubljanska škofija, kteri dati dobre duhovne pastirje, je on skušal in se trudil ves čas svojega delovanja, posebno pa se ga spominjajmo mi njegovi učenci; drobil nam je on zdraví kruh jedrnatih naukov, bodimo mu hvaležni, povrnimo mu to sedaj po svoji moči! Prepričan sem, da bo vsakdo eno sv. mašo zanj doroval, to zahteva hvaležno srce, prav lep spominek pa mu bomo postavili, če ponovimo trdni sklep, v djanju in uku biti in kazati se popolne, delalne, cerkvene značaje po zlatih naukih ranjcega g. dr. Vončine.

Domače novice.

Ljubljana, 10. novembra.

(Na prihodnji somenj), ki se začne v Ljubljani 16. t. m., se živina ne bo smala priognati.

(„Beseda“) v Ljubljanski čitalnici zadnje nedelje je bila po vsem izvrstna. V petji se je odlikoval možki zbor čitalničín, v godbi pa g. Bučar in Förster. Gosp. dr. K. Bleiweisa berilo: „Kako popotni tujec piše o Ljubljani,“ je bilo prav mikavno in kratkočasno. Občinstvo je ploskalo vsem točkam. O gledišči bomo poročali prihodnjič.

(Kranjsko deputacijo) prosečo za dolensko železnico so cesar 6. t. m. prav milostljivo sprejeli, ter obljubili prošnjo v pretres vzeti.

(Prestavljeni adjunkti): G. Anton Rosnik iz Trebnja v Litijo, dr. Karl Gestrin iz Senožeč v Loko, g. Rajmund Švinger iz Loža v Radolico. Gg. auskultanta Janez Pihler in Franc Rizzi pa sta imenovana za adjunkta v Planini.

Razne reči.

Jožef Rozman, kn. šk. konzistorialni svetovalec, častni korar Lavantinske stolne cerkve, dekan in nadzornik Konjiški. Izgled pravega dušnega pastirja in krščanskega rodoljuba. To knjižica, ktero je spisal in založil Ivan Skuhala, kaplan Konjiški, in v 8mi str. 61 l. 1874 natisnila narodna tiskarna v Mari-

boru, ima v sebi življenje in delovan ranjkega je največ po njegovih lastnih zaznamkih, poglobno besedo, katero je govoril kanonik Fr. Kosar, in pesem žalostinko, katero je v spomin zložil mu blagi J. Virk. „Slovenec“ je že povedal marsikaj o iskrenem rodoljubu; vendar naj iz te knjižice ponatisne na pr. o šolstvu, kar je postal l. 1851 višji ogleda ljudskih šol cele lavantinske škofije in je zapisal Rozman sam o tem službovanji:

Višji šolski ogleda biti in voditi šolstvo cele škofije — je v resnici velika in blaga naloga; kaj bi človek lahko storil, ko bi imel delati po moralnih in pedagoških načelih! Ali kaj! ko so mi bile roke na vse strani zavezane in nisem družega bil, kakor stroj v vladinih rokah, sem naznanjal in izpeljeval le, kar so mi v Gradcu in Celovcu velevali. Ko bi ne bilo rajnega škofa Slomškega, prve tedne bi se bil odpovedal.

V Celovcu je bil šolski svetovalec Simon Rudmaš, ki je bil bistra in umna glava in torej materne jezika in narodnega razvijanja v šolah ni zatiral, ali v Gradcu sta bila zagrizena Nemca Hermann in Jarisch, ki sta hotela slovenščino v slovenskih šolah popolnoma zatreti in sta me dolžila, da sem sovražnik nemške kulture. Prosil sem za tega del rajnega škofa pismeno, da bi me odstavili od te službe, pa niso hoteli. Tudi v Ljubljani je bila neka stranka, ki se je kranjščine pretrdo držala in napredovanje šolstva zavirala.“

Temu nasprot je Rozman l. 1853 ministertvu poslal obširno pismo, v katerem je svoje misli o slovenskem jeziku in slovenskem slovstvu odkritosrčno izpovedal. Tako odkritosrčno izpovedanje narodnega čuvstva pred visoko vlado je toliko bolje vse hvale vredno, ker je nemška stranka od nekdanje vnete Slovence pisano gledala, sumničila in včasih zavoljo majhnih vzrokov strahovala. A Rozman zvest v spolnovanji svojih dolžnosti, pošten v svojem obnašanju, svest si svojih pravic, ni se bal nikogar. — Govoril je najrajši slovenski, počasno in premišljeno, zmirom pravilno, kakor pravimo, po pismu.

Bil je ranjki res navdušen Slovenec in iskren narodnjak. Sleherno slovenskemu ljudstvu koristno početje je z veseljem podpiral in vsem društvom, ki so imela namen duševno ali telovno srečo naroda slovenskega pospeševati, bil je ud, ako je le mogoče bilo. Rozman je bil med prvimi, ki je pristopil k „Matici slovenski“ z izdatnim doneskom 1000 gld. ter je do smrti ostal njen poverjenik za konjiško dekanijo. Enako marljiv poverjenik in priporočnik je bil „družbi sv. Mohora“ — Pri vstanovljenji narodne čitalnice v Celju se je vdeležil z 200 gld. in pri prvi občni zavarovalni „banki Sloveniji“ je podpisal 5 akcij, tri zase in dve za brata. Ko so se koncem leta 1867 nekteri slovenski rodoljubi zbrali v Celju na posvet, kako bi vstanovili Slovincem silno potreben političen časopis ter so sklenili napraviti komanditiško društvo od 12.000 gld. z deleži po 250 gld., bil je spet Rozman med njimi in je podpisal in iz večine plačal 500 gld. Ravno on pa je tudi s svojim umom prvi opazil, da od društva, vstanovljeni list „Slovenski Narod“ zahaja kriva pota ter je izstopil iz društva, ker njegovo svarjenje in opominjanje ni nič pomagalo.

Odkar je krivi liberalizem vedno očitniše svoje rogove kazal sv. veri in vsemu, kar je Božjega, ter žugal tudi v narodnem obziru z veliko nesrečo, ki se zelaj že očitno kaže, bil je Rozman prepričan, da je dolžnost vsakega Slovenca tega prisiljenega ošabnega tujca iz-

poditi z naših tal, drugače utegne kmalu razrušiti lepi narodni dom, kterege so bili narodnjaki dolgo in zvelikim trdom stavili. Zato je vstanovil v Konjicah katoliško političsko društvo, kleremu je od prvega leta 1871 bil predsednik, in katero je jako delavno bilo na slovenskem Štajeru (str. 34. 35).

— Knjižica se dobiva pri g. pisatelju v Konjicah po 30 kr. Kdor jo želi, naj se kmalo oglasi, ker bode kmalo pošla. Vsak slovenski duhovnik bi jo moral brati, zato bi bili želeli da bi jo bil g. pisatelj poslal knjigotrčcem po slovenskih mestih, da bi jo bil vsakdo ložej dobil. — Duhovske spremembe lavantinski škofiji: Č. g. Ivan Simonič je imenovan za župnika v Št. Janžu na dravskem polju, č. g. Ivan Sparhakl pa za namestnika v Št. Ožbaldu.

— Novo ležišče premoga so našli v varaždinski županiji v daljavi kakih 6 milj od Štajarske meje pri Rogatcu do Drenovca. Premog je po preiskavi rudarskega svetovala, g. viteza K. Hauer-ja na Dunaju eden najboljših, ki so dozdej znani, in kakor se kaže, ga je tako obilo, da se bo kopanje prav splačalo. Sl. Gosp.

— Pri zadnjem žrebanju kranjskih zemljišnih odveznic 30. okt. so bile vlečene sledeče številke: po 50 gld. št. 275, 347; po 100 gld. št. 559, 591, 640, 681, 723, 762, 814, 858, 973, 1011, 1029, 1034, 1146, 1185, 1188, 1326, 1433, 1444, 1564, 1772, 1909, 1939, 1947, 2160, 2195, 2443, 2580, 2709, 2711, 2747, 2882, 2950, 3064; po 500 gld. št. 66, 129, 274, 432, 455, 596, 627; po 1000 gld. št. 8, 118, 141, 159, 811, 827, 903, 987, 1031, 1047, 1114, 1148, 1313, 1440, 1780, 1816, 1993, 1998, 2057, 2122, 2302, 2316, 2432, 2481, 2529, 2530, 2534, 2681, 2735, 2796, 2797; po 5000 gld. št. 87, 178, 254, 274, 315, 441, 597;

Lit. A. št. 373 po 10.000 gld.

„ „ 1452 „	1.040 „
„ „ 1537 „	150 „
„ „ 1619 „	5.000 „
„ „ 1620 „	5.000 „
„ „ 1622 „	5.000 „

od kuponske obligacije št. 1672 za 1000 gld. znesek 910 gld.

Listnica vredništva.

G. dopisniku iz Ribnice na Štirkem: Zarad pomanjkanja prostora prinesemo Vaš dopis prihodnjic. Prosimo večkrat kaj. Za ostalo se ne mudi; pošljite kakor morete.

G. J. Skuhalu v Konje: Hvala za poslano knjižico, katero smo pa še le pred 3 dnevi prejeli ter jo danes bralecem naznanili.

Eksekutivne dražbe.

12. nov. 3. Jan. Perc-ovo iz Sela (1590 gl.), — 1. Matija Rajšel-novo iz Visgarna (780 gl.), obe v Kočevji. — 3. Anton Tume-tovo iz Malega Pabra v Zatični. — 3. Jur. Stampfel-novo iz Niedertiefenbacha (1279 gl.) v Kočevji.

Telegrafične denarne cene

9. novembra.

Papirna renta 70.05. — Srebrna renta 74.35. — 1860letno državno posojilo 109.50. — Bankine akcije 988. — Kreditne akcije 235. — London: 110.10. — Srebr: 104.65. — Ces. kr. cekini — —. — Napoleon 8.88 1/2.

odpisani naznanjajo vsim znancom, da je nemila smrt v najboljših letih pobrala gospoda

Jožefa Čarmana,

c.k. davkarskega kontrolorja v Kapli na Koroškem, kateri je po dolgi srčni bolezni 6. t. m. mirno v Gospodu zaspal. (59—1)

France Čarman, voj. duh. v pokojih, brat. Albina Čarman, roj. Grübler, soproga. Sestra in peteri otroci rajnega.

Priporočilo.

Podpisana naznanjajo častitemu občinstvu, da bosta jutri, na dan sv. Martina, svojo

novi štacuno špecerijskega blaga „pri Gorenjcu in Gorenjki“

v Kranji odprla, ter za dobro blago vedno skrbela, in kolikor moč po nizki ga ceni dajala

(60—1) Puppo in Mihelič.

(54—5)

Ces.
dvorna
za zvonove
I. Hilzerja
v Dunajskem

kralj.
livarna
in metale
& sinov
Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje zvonov vsake teže in vsakega glasa ter tudi za vsake izdelke iz vlitiga metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembli drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vllila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.